Ympäristöministeriö

Luontoympäristöosasto

LsN Erja Werdi

Perustelumuisto

LUONNOS 25.5.2020

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI MAATALOUSMAAN KIPSIKÄSITTELYYN MYÖNNETTÄVÄSTÄ TUESTA

YLEISPERUSTELUT

1.1 Nykytila

Vesienhoidon ja merenhoidon kansallinen sääntely perustuu EU:n direktiiveihin, joista keskeisimpiä ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2000/60/EY, jäljempänä vesipolitiikan puitedirektiivi) yhteisön vesipolitiikan puitteista (vesipuitedirektiivi), Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2008/56/EY) yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista (meristrategiadirektiivi) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2006/118/EY) pohjaveden suojelusta pilaantumiselta ja huononemiselta (pohjavesidirektiivi), jota on muutettu Komission direktiivillä (2014/80/EU).

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä ja Itämerta niin, ettei pintavesien ja pohjavesien tai Itämeren tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä. Vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelu perustuu vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin (1299/2004) ja sen nojalla annettuihin valtioneuvoston asetuksiin. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaavat ja seuraavat toimialoillaan lain täytäntöönpanoa. Merenhoitosuunnitelman laatimiseen osallistuu lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö.

Maatalousmaan kipsikäsittely on uusi innovatiivinen maatalouden vesiensuojelumenetelmä, jolla toteutetaan vesien- ja merenhoidon tavoitteita. Kuluvan suunnittelukauden merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaan sisältyy toimenpide kipsin peltolevityksestä. Tarkoitus on vähentää maataloudesta johtuvaa fosforikuormitusta.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan sisältyvä vesiensuojelun tehostamisohjelma on uusi keino vesien- ja merenhoidon toimeenpanossa. Hallitusohjelmaan sisältyy nimenomaisia kirjauksia vesiensuojelun tehostamisohjelmasta seuraavasti:

> Hallitusohjelman luvussa 3.4 elinvoimainen Suomi, tavoite ilmasto- ja ympäristöystävällinen ruokajärjestelmä todetaan, että ”Jatketaan vesiensuojelun tehostamisohjelmaa ja ravinteiden kierrätyksen kärkihanketta.” Myös hallitusohjelman luvussa 3.1 hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi, tavoite pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa ”Jatketaan tehostettua Itämeren ja vesiensuojelun ohjelmaa vähintään sen nykyisessä laajuudessa vaalikauden ajan vesien hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi.”

Eduskunta on myöntänyt vesiensuojelun tehostamiseen 15 miljoonaa euroa vuodelle 2019. Pääministeri Rinteen hallitus linjasi aikanaan rahoitukseksi 69 miljoonaa euroa vuosille 2019–2023 ja rahoituksen

määrästä päätetään valtion tulo- ja menoarviossa. Pääministeri Marinin hallitus jatkaa vesiensuojelun tehostamisohjelmaa. Vesiensuojelun tehostamisohjelma tuo merkittäviä mahdollisuuksia vesiensuojeluun tulevina vuosina.

Kipsin levitys maatalousmaalle on osa vesiensuojelun tehostamisohjelmaa. Maatalousmaalle tultaisiin levittämään kipsiä, joka tutkimusten mukaan vähentää tehokkaasti maataloudesta aiheutuvaa vesistöjen fosforikuormitusta. Tukea voitaisiin myöntää kipsikäsittelyyn sellaisille peltolohkoille, jotka soveltuvat kipsin levitykseen. Yhteistyö maatalouden harjoittajien sekä muiden keskeisten sidosryhmien kanssa on merkittävässä asemassa tuen toimeenpanossa ja kipsikäsittelyn tavoitteiden toteuttamisessa.

1.2 Tavoitteet

Lainsäädännön muutokset (HE 60/2020 vp, EV xxx) ja uusi asetus muodostaisivat maatalousmaan kipsikäsittelyn tukemiseen sovellettavan kokonaisuuden. Tavoitteena on antaa asetus kesällä 2020, kun eduskunta on hyväksynyt vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muutokset sekä vuoden 2020 IV lisätalousarvioehdotukseen sisältyvät momentin 36.10.61 kirjausosan muutokset.

Asetuksen perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekisi hakemuksiin perustuen kipsikäsittelynä myönnettävää tukea koskevat hallintopäätökset. Tuen hakija saisi kipsin ja siihen liittyvänä palveluna kipsin toimituksen, varastoinnin ja levityksen. Tarkoituksena on aloittaa kipsin levittäminen maatalousmaalle syksyllä 2020. Kipsin muokkaus maahan jäisi tuen saajan itsensä hoidettavaksi.

Kokonaistavoitteena on kipsin levittäminen noin 50 000 alueelle vuosien 2020 - 2023 aikana ja näin vähentää vesistöjen valuma-alueelta mereen tulevaa fosforikuormitusta.

Tavoitteena on myös tehdä kipsikäsittely ja sen mahdollisuudet tunnetuksi sekä muutoinkin tiedottaa toimialalle ja sidosryhmille maatalousalueilla tehtävistä vesiensuojelutoimista.

1.3 Lainsäädäntö

EU-lainsäädäntö

Euroopan unionin valtiontukea sääntelyllä tarkoitettaisiin Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta (SEUT, XX osasto Ympäristö, 191 artikla), joka sisältää ympäristöä koskevat poliittiset päämäärät. Ympäristöpolitiikan tavoitteena on esimerkiksi ympäristön laadun säilyttäminen, suojelu ja parantaminen, ihmisten terveyden suojelu ja luonnonvarojen harkittu ja järkevä käyttö. Tavoitteena on myös puuttua alueellisiin ympäristöongelmiin. Ympäristöpolitiikalla pyritään suojelun korkeaan tasoon. EU:n ympäristöpolitiikan keskeisiä periaatteita ovat ennalta varautumisen periaate ja aiheuttamisperiaate. Aiheuttamisperiaatteen mukaan ympäristöhaittoja aiheuttavan toiminnan harjoittaja vastaa ensisijaisesti kustannuksista, jotka aiheutuvat haittojen estämisestä tai vähentämisestä sekä pilaantuneen ympäristön ennalleen saattamisesta ja aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta.

Ympäristöpolitiikan toteuttamiseksi EU:n säädökset sisältävät jäsenvaltioille kohdistettuja velvoitteita, joilla pyritään pääsemään tavoitteisiin kuten suojelemaan ihmisten terveyttä ja ympäristöä. Keinoina ovat muun muassa ympäristönlaatuvaatimukset kuten aineiden tai aineryhmien sallitut enimmäispitoisuudet, aineiden käytön kiellot tai rajoitukset taikka lupa- ja ilmoitusmenettelyt.

EU-oikeuden mukaan yritystoiminnalle myönnettävät valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä (SEUT 107 artiklan 1 kohta). Yritykselle myönnettävä julkinen tuki voi antaa sille muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna valikoivaa taloudellista etua, mikä voi vääristää sisämarkkinoiden toimintaa ja kilpailua. Julkiset tuet

yritystoiminnalle voivat kuitenkin olla sisämarkkinoille soveltuvia, jos niillä edistetään yleistä taloudellista kehitystä ja SEUT-sopimuksessa määriteltyjä tavoitteita.

EU:n valtiontukea koskevia säädöksiä sovelletaan, jos kaikki valtiontuen tunnusmerkit täyttyvät. Tuki on EU-oikeuden mukaan valtiontukea vain silloin, jos tukea myönnetään taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Komissio on antanut yksityiskohtaisia sääntöjä siitä, millaiset valtiontuet ovat sallittuja ja siitä, millaisia menettelytapoja tukia myönnettäessä tulee noudattaa.

EU:n valtiontukea koskevat säädökset mahdollistavat tuen ja tukiohjelman, jos kansallinen sääntely on sopusoinnussa EU:n valtiontukia koskevien sovellettavien säädösten asettamien vaatimusten kanssa. EU-oikeus ei sisällä vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden edistämisen tukijärjestelmää koskevaa sisällöllistä sääntelyä. Siten kansallinen lainsäädäntö on keskeisessä asemassa, kun säädetään tällaisesta tuesta ja tuen edellytyksistä.

Maa- ja metsätalouteen suunnattavan tuen osalta sovellettavaksi tulee komission asetus 702/2014, EUVL 1.7.2014, L 193/1, tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (*maatalouden ryhmäpoikkeusasetus).* Tukiohjelman on täytettävä asetuksen I luvun yleiset vaatimukset ja valvontaa koskevan II luvun vaatimukset. Lisäksi sovelletaan 14 artiklaa, koska tässä on kyse ei-tuotannollisesta investoinnista. ”Ei-tuotannollisella investoinneilla” tarkoitetaan 2 artiklan 32 alakohdan mukaisesti sellaisia investointeja, jotka eivät lisää merkittävästi tilan arvoa tai tuottavuutta. Maatalouden tukijärjestelmissä on keskeistä varmistua, että tukea ei makseta samalle lohkolle kahteen kertaan samasta toimenpiteestä vaikutuksen kestoaikana.

Maatalouden ryhmäpoikkeusasetus on EU:n jäsenvaltiossa suoraan sovellettavaa oikeutta. Tukeen sovellettava keskeistä sääntelyä selostetaan seuraavassa tarkemmin. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen I luvun keskeisiä yleisiä vaatimuksia ovat:

> Artiklan 4 säädetään, että asetusta ei sovelleta yksittäiseen tukeen, jonka bruttoavustusekvivalentti ylittää kyseisen artiklan kynnysarvot. Artiklan 4 kohdan 1 alakohdan a) mukaan 14 artiklassa tarkoitettu maatiloilla aineelliseen tai aineettomaan omaisuuteen tehtäviin, maatalouden alkutuotantoon liittyviin investointeihin tarkoitettu tuki: 500 000 euroa yritystä ja investointihanketta kohti. Tämä tarkoittaa käytännössä, että artiklan 14 mukaan yli 500 000 euron tukea ei voida maksaa.
>
> Artiklan 6 (Kannustava vaikutus) soveltaminen edellyttää, että tuensaaja on jättänyt tukea koskevan kirjallisen hakemuksen kyseiselle jäsenvaltiolle ennen hanketta koskevien töiden tai toiminnan aloittamista. Tukea investointiin ei makseta, jos kustannukset ovat kustannuksista, jotka ovat syntyneet ennen investointihankkeen aloittamista, lukuun ottamatta hankkeeseen liittyviä suunnittelukustannuksia. Tämä kannustava vaikutus on keskeistä EU-tuissa. Lisäksi on huomattava, että artiklan 9 perusteella viranomaisella on julkaisuvelvollisuus yli 60 000 euron tuista. Tämä on merkittävä tuen myöntämisen mahdollistava ehto.

[Tekstikappale EU-perustaisista tuen myöntämisen rajoituksista, täydentyy]

EU:n valtiotukisäädökset ovat määräaikaisia

EU:n valtiontukeen sovellettavat säädökset ovat määräaikaisia. EU:n valtiontukikauden vaihtuminen saattaa tuoda muutoksia tukiehtoihin. Näin ollen, jos sovellettavan EU:n valtiontukisääntelyn sisältö muuttuu, voidaan myös kansallista lainsäädäntöä joutua muuttamaan. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen mahdolliset muutokset otetaan huomioon asianmukaisesti ja kotimainen sääntely sopeutettaisiin muuttuneisiin vaatimuksiin.

Kansallinen lainsäädäntö

Laki valtion tulo- ja menoarviosta

Valtion tulo- ja menoarviosta annetussa laissa (423/1988) säädetään valtion tulo- ja menoarviosta. Lain 7 c §:n mukaan tarkempia säännöksiä määrärahan käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. [Vuoden 2020 IV lisätalousarvion perusteella on ympäristöministeriön momenttia 35.10.61 muutettu siten, että momentilla olevia määrärahoja voidaan käyttää tähän tukijärjestelmään perustuvaan tukeen.]

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä

[Tähän kirjoitetaan osuus vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain uusista säännöksistä [luvussa 1 a] sellaisena kuin eduskunta on niistä päättänyt käsitellessään HE 60/2020 vp.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) muutoksen (muutos….) perusteella lakiin on lisätty tukijärjestelmää koskeva uusi 1 a luku (6a – 6 l §). Laintasoiset säännökset muodostavat tukijärjestelmän perustan. Ne mahdollistavat harkinnanvaraisena tukena annettavan tavaran tai palvelun luovuttamisen tuen saajalle, kun tukikohtaiset säännökset sisällytetään kyseistä tuen muotoa koskevaan valtioneuvoston asetukseen. Käytännössä tukimuotokohtainen asetus on aina tarpeen.

Tukijärjestelmä perustuu siihen, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hankkii palveluna kipsin, sen varastoinnin, kuljetuksen ja levityksen pelloille. Tähän palvelun hankintaan sovelletaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee palvelun hankinnasta sopimuksen. Sopimuksen nojalla kipsin toimittaja kuljettaa, varastoi ja levittää kipsin myönteisen tukipäätöksen saaneiden hakijoiden peltolohkoille. Kipsin muokkaaminen maahan jää viljelijän tehtäväksi.

Ympäristönsuojelulakiin perustuva pohjaveden pilaamiskielto

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 17 §:ssä säädetään pohjaveden pilaamiskiellosta. Kiellon mukaan muun muassa ainetta ei saa panna, päästää tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua tai toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää. Kielto kattaa myös tilanteet, että toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua. Pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton. Kielto kattaa muutkin kuin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 2 a luvun mukaiset luokitellut pohjavesialueet.

ELY-keskuksen toimialuetta koskeva sääntely

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (ELY-keskus) säädetään niistä annetussa laissa (897/2009) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa asetuksessa (1392/2014). ELY-keskusten toimivalta

on sidottu toimialueeseen, jotka määräytyvät asetuksen säännösten perusteella. Asetuksen perusteella eräillä ELY-keskuksilla on eräissä tehtävissä laajempi toimialue ja toisilla vastaavasti suppeampi.

Vastuita koskeva sääntely [Täydentyy]

Vero-oikeudellinen sääntely

Arvonlisäverolain (1501/1993) 1 §:n mukaan arvonlisäveroa maksetaan valtiolle tavaran tai palvelun myynnistä liiketoiminnan muodossa. Arvonlisäverolain 2 §:n mukaan verovelvollinen myynnistä on lähtökohtaisesti tavaran tai palvelun myyjä. Tässä tukijärjestelmässä ELY-keskus toimittaa tuen saajalla kipsiä. Tukeen kuuluu palveluna mm. kuljetus ja kipsin levitys pelloille estämään ravinteiden pääsyä vesistöihin.

ELY-keskus ei peri viljelijöiltä vastiketta toimitetusta kipsistä, jolloin kyse ei ole tavaran tai palvelujen myynnistä arvonlisäverotuksen näkökulmasta. Esitetyssä tilanteessa tuen saajalle ei siis synny maksettavaa tai tilitettävää arvonlisäveroa. ELY-keskus ostaa kipsin ja palvelut kilpailutuksessa voittaneelta yksityiseltä toimijalta, kun asiaa koskeva hankintasopimus on lainvoimainen. Rahaliikenne ja arvonlisäveroasiat kuuluvat tuohon sopimussuhteeseen. Myönnettävän tuen laskentaperusteena on kuitenkin tavaran ja palvelun arvonlisäverollinen myyntihinta ELY-keskukselle, mikä käy esille vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muutoksen (xx/2020) 6 g §:ssä.

Tuloverolain (1535/1992) perusteella tuen verotuskohtelu riippuisi siitä, mistä tuessa on kyse. Tässä järjestelmässä tuki ei olisi tuen saajalle rahanarvoista etua, jolloin sitä ei myöskään verotettaisi tulona. Kyse on vesiensuojelutoimesta, mikä ei sinänsä edistä viljelyä mitenkään tai keskimäärin lopputulos on tämä, niin viljelijä ei tuen johdosta saa mitään rahanarvoista etua, jota pitäisi verottaa. Näin ollen maatalousmaan kipsikäsittely ei olisi veronalaista tuloa saajalleen.

1.4 Keskeiset ehdotukset ja säädösperusta

Keskeinen ehdotus on antaa uusi valtioneuvoston asetus maatalousmaan kipsikäsittelyyn myönnettävästä tuesta (*jäljempänä myös asetus*). Asetus olisi voimassa määräajan ja sitä sovellettaisiin tukemisessa 15.9.2025 saakka.

Asetukseen sisältyisivät vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004, muutos xx/2020) 1 a lukua tarkentavat säännökset tästä uudesta tukijärjestelmästä. Tukijärjestelmä perustuisi hakijan tekemään tukihakemukseen. Toimivaltainen tukiviranomainen käsittelisi hakemuksen ja tekisi tukipäätöksen. Myönteisen tukipäätöksen saajille toimitettaisiin peltolohkoille kipsiä, joka myös levitettäisiin. Tukiviranomainen vastaisi kipsin hankinnan, kuljetuksen, varastoinnin ja levityksen järjestämisestä.

Asetuksessa säädettäisiin sen soveltamisalasta ja tavoitteesta. Asetukseen sisältyisi useita maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen edellyttämiä vaatimuksia. Asetuksessa määriteltäisiin kolme keskeistä käsitettä, joita ovat maatalousmaan, kipsin ja kipsikäsittelyn käsitteet. Asetukseen sisältyisivät säännökset tuesta,

tukihakemuksen sisältövaatimuksista, tuen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista, tuen laskentaperusteesta ja määrästä. Lisäksi asetuksessa olisivat säännökset tuen saajan kirjanpidollisista vaatimuksista ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen velvollisuuksista asiakirjojen raportoinnissa ja säilyttämisessä. Asetuksen ehdotetun voimassaoloa koskevan pykälän mukaan asetus olisi voimassa määräajan.

[Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin (129/2004) xxxx muutoksella (xx/2020) lisätty tukijärjestelmää koskevat säännökset (pykälät 6a-6l). Uusien pykälien asetuksenantovaltuudet muodostaisivat säädösperustan tämän asetuksen antamiselle siltä osin kuin niihin sisältyy asetuksenantovaltuuksia.]

1.4 Esityksen vaikutukset

(Taloudelliset vaikutukset)

Maatalousmaan kipsikäsittelynä myönnettävää tukea voidaan antaa valtion talousarvioon perustuen ja sen mukaisesti kuin ympäristöministeriö on osoittanut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tähän tukemiseen tarvittavan rahoituksen.

Peltojen kipsikäsittely ei yleensä edellytä muutoksia viljelykäytännöissä, vähennä viljelyalaa tai heikennä satoja. Sillä voi olla välillinen vaikutus viljelyn tuottavuuteen, sillä se parantaa peltomaan rakennetta. Kipsin mukana tuleva rikki voi joissakin tapauksissa toimia rikkilannoituksena viljeltäville kasveille.

Tuella on vaikutuksia muiden maataloustukien myöntämiseen siten, että samaan tarkoitukseen ei voitaisi myöntää tukea muista järjestelmistä ko. tuen vaikutusaikana.

Kipsin kuljetus käyttöpaikoille, välivarastointi, levitys pelloille ja siihen liittyvät siirtokuljetukset työllistävät kuljetusyrityksiä ja maatalousurakoitsijoita. Kipsikäsittelyn edistäminen ja siitä viestiminen työllistää myös maatalousneuvojia.

Kipsin multaus maahan jää tuen saajan toteuttavaksi, mikä edellyttää tuen saajalta tehtävän osoitettua henkilötyöpanosta ja koneiden käyttöä.

(Ympäristövaikutukset)

Suomessa yli puolet vesiin päätyvästä ihmistoimintojen aiheuttamasta ravinnehuuhtoumasta arvioidaan olevan peräisin maataloudesta. Kipsin levitysalueilla valuma-alueelta mereen tulevan peltomaan fosforikuormituksen määrän arvioidaan vähenevän. Saavutettavat tulokset riippuvat siitä, kuinka paljon kipsille parhaiten soveltuvia yhtenäisiä peltoalueita saadaan käsittelyn piiriin. Lisäksi orgaanisen hiilen huuhtouma vähenee merkittävästi, mikä on tärkeää paitsi vesiensuojelun, myös peltomaan hiilivarannon säilymisen kannalta. Kipsin levityksen vesistövaikutuksia seurataan ja todennetaan jatkuvatoimisilla vedenlaatumittareilla. Tarpeen mukaan seurataan myös vaikutuksia maaperään ja eliöstöön. Käytettävä kehitetty toimintamalli on testattu ja se voidaan ottaa käyttöön muuallakin.

Kipsikäsittely on nopeavaikutteinen toimi, jolla vähennetään ravinteiden huuhtoutumaa. Käsittelyn vaikutusaika on tutkimusten mukaan noin viisi vuotta. Pidempiaikaisen vaikutuksen aikaansaamiseksi on tärkeää samanaikaisesti pienentää fosforilukuja sellaisilla pelloilla, joissa fosforiluvut ovat tarpeettoman korkeita kasvien kasvun kannalta.

Tarkoitus olisi, että maatalouden kipsikäsittely kohdennettaisiin ensisijaisesti Saaristomeren valuma-alueelle, koska Saaristomeren valuma-alueen maatalouden ravinnekuormitus on Suomen ainoa ”hot spot” Itämeren

suojelukomissio HELCOMin listalla. Saaristomeren rannikkoalue on myös yksi haasteellisimmista alueista vesienhoidon tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

(Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset)

Asetus ei aiheuttaisi merkittäviä organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekisi hakemukseen perustuen tuesta päätöksen. Tämä edellyttäisi tarvittavia henkilöstövoimavaroja niihin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin, joiden alueelle tuki kohdennettaisiin.

Tarkoitus on ensivaiheessa kohdentaa tuki Saaristomeren valuma-alueelle. Tehtävän hoitamista varten Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen on osoitettu 4 htv voimavaroja vuodelle 2020 ja tarvetta arvioidaan vuosittain. Näitä voimavaroja tarvitaan ehdotetun tukijärjestelmän hallinnointiin ja valvontaan. Voimavaratarve ajoittui vesiensuojelun tehostamisohjelman voimassaoloajalle.

Jos tukea kohdennettaisiin Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueen ulkopuolelle, tulisi määrärahoja osoittaa myös ko. toimialueen ELY-keskukselle. Harkittavaksi voisi siten tulla myös ELY-keskuksista annetun asetuksen (1392/2014) muuttaminen siten, että Varsinais-Suomen ELY-keskukselle säädettäisiin laajempi toimialue maatalousmaan kipsikäsittelynä myönnettävissä tukiviranomaisen tehtävissä. Siinä tapauksessa Varsinais-Suomen ELY-keskus huolehtisi näistä tehtävistä valtakunnallisesti.

(Vaikutukset arvonlisäveron ja tuloveron osalta)

ELY-keskus ei peri viljelijöiltä vastiketta toimitetusta kipsistä, jolloin kyse ei ole tavaran tai palvelujen myynnistä arvonlisäverotuksen näkökulmasta. Esitetyssä tilanteessa tuen saajalle ei siis synny maksettavaa tai tilitettävää arvonlisäveroa. ELY-keskus ostaa kipsin ja palvelut kilpailutuksessa voittaneelta yksityiseltä toimijalta, kun asiaa koskeva hankintasopimus on lainvoimainen. Rahaliikenne ja arvonlisäveroasiat kuuluvat tuohon sopimussuhteeseen. Myönnettävän tuen laskentaperusteena on kuitenkin tavaran ja palvelun arvonlisäverollinen myyntihinta ELY-keskukselle, mikä käy esille vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muutoksen (xx/2020) 6 g §:ssä.

Tuloverolain (1535/1992) perusteella tuen verotuskohtelu riippuisi siitä, mistä tuessa on kyse. Tässä järjestelmässä tuki ei olisi tuen saajalle rahanarvoista etua, jolloin sitä ei myöskään verotettaisi tulona. Kyse on vesiensuojelutoimesta, mikä ei sinänsä edistä viljelyä mitenkään tai keskimäärin lopputulos on tämä, niin viljelijä ei tuen johdosta saa mitään rahanarvoista etua, jota pitäisi verottaa. Näin ollen maatalousmaan kipsikäsittely ei olisi veronalaista tuloa saajalleen.

1.5 Asian valmistelu

Perusvalmistelu

Asetus on valmisteltu ympäristöministeriössä. Valmistelun aikana on oltu yhteydessä maa- ja metsätalousministeriöön, Ruokavirastoon ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukseen (KEHA-keskus).

Lausuntokierros

Asetusehdotus ja siihen liittyvä perustelumuistio ovat olleet lausunnolla 6.2-6.3.2020 verkkopalvelussa www.lausuntopalvelu.fi. Lausuntoa pyydettiin lähes 50 taholta. Hankkeen asiakirjat ovat saatavilla ministeriön internetsivulla tunnuksella YM009:00/2020. Saadut lausunnot ovat sekä Lausuntopalvelu.fi –palvelussa että tukijärjestelmää koskevan hallituksen esitysluonnoksen internetsivulla (tunnuksella YM003:00/2020).

Lausuntoyhteenveto on julkaistu hankkeen asiakirjoissa. Lausunnon antoivat useat tahot sekä lakiluonnoksesta että asetusluonnoksesta. Osalla lausuntoja on ollut vaikutuksia laintason tai asetustason sääntelyyn tai molempiin.

Lausunnonantajat on siten listattu tähän kuten hallituksen esityksen HE 60/2020 vp jaksossa 6 (s. 7-8) erottelematta sitä, mihin lausunnon sisältö on kohdistettu: lausunnon antoivat oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus, Ruokavirasto, Suomen ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjan maan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus, Helsingin yliopisto, Kalatalouden Keskusliitto ry, Maataloustuottajain Varsi-nais-Suomen liitto ry, Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry, Suomen luonnonsuojeluliito ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. sekä Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry. Lähes 10 tahoa ilmoitti, että ei anna lausuntoa ja osassa niistä ilmaistiin kannatettavan lausunnolla ollutta luonnosta. Lausunnon saivat antaa myös muut kuin jakelussa mainitut.

Lausunnoissa esiin tuotuja keskeisiä asetukseen liittyviä keskeisiä näkökohtia ovat muun muassa seuraavat seikat:

Tukijärjestelmää pidettiin yleisesti perusteltuna. Tukijärjestelmä perustuu olennaisesti lainsäädäntövallan delegoinnin varaan. Lausunnoissa pidetään hyvänä sitä, että vesiensuojeluun saadaan uusia välineitä. Muutamissa lausunnoissa kommentoitiin toimenpiteen alueellista kohdentamista Varsinais-Suomeen ja tuen käyttöä tätä laajemmin Suomessa.

Asetusluonnoksen osalta saadut kommentit koskivat muun muassa kipsikäsittelyn soveltuvuutta, käsittelyn vaikutusten kestoa, sovellettavaa EU:n valtiontukilainsäädäntöä, määritelmien sisältöä ja yhteensovittamista EU:n lainsäädäntöön, tukihakemuksen sisältöä ja sisällön täsmentämistä mm. pellon fosforiluvulla, maanvuokrasopimusta koskevan säännösehdotuksen riittävyyttä ja muiden yksitys- tai julkisoikeudellisten sitoumusten huomioon ottamista, tuen myöntämisen edellytyksiä, tuen vaikutuksia muihin maatalouden tukiin, tuen aikana esiin tulevan rajoitusperusteen vaikutuksiin, kirjanpitopykälän sisällön erityspiirteitä tässä tuen muodossa.

Tuen myöntämisen edellytysten osalta lausunnoissa kiinnitettiin huomioita happamiin sulfaattimaihin ja järvien valuma-alueisiin sekä peltojen kuormitusriskin arviointiin ja kipsin kohdentamisesta eroosiomallien ja fosforipitoisuuksien perusteella. Happamien sulfaattimaiden osalta lausunnot jakautuivat, osa kannatti niiden poissulkemista tuen piiristä ja osa katsoi, että niillekin kipsiä voitaisiin levittää tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Talousvesikaivojen osalta etäisyys 30 metriä olisi vähimmäisvaatimus. Pohjavesialueiden osalta pykälä ja perustelut tulisi tarkistaa terminologian osalta.

Lausunnoissa tuotiin esille myös mahdollisuus sallia vastaava tukimuoto myös muille innovatiivisille vesiensuojelumenetelmille. Maatalousalan edunvalvontajärjestöt katsovat, että on tärkeää varmistaa, että

tuella ei ole kielteisiä vaikutuksia muiden maataloustukien myöntämiseen. Myös kipsin multauksesta tulisi perusteluissa ja vaikutuksissa mainita sen jäävän viljelijälle. Lausunnoissa kiinnitettiin huomioita myös laajalti perustelujen täydentämiseen, tekstin kieliasuun ja lakipykäliin viittausten tarkistamiseen.

Jatkovalmistelu

Lausuntojen pohjalta 4 §:n otsikkoa on muutettu. Ehdotettua 6 § on tarkistettu. Happamat sulfaattimaat olisivat myös tuen piirissä, jos ne soveltuisivat ominaisuuksiensa ja sijaintinsa perusteella kipsikäsittelyyn. Tässä huomioidaan se, että viljelykäytössä oleva pintamaa ei useinkaan ole hapanta sulfaattimaata, vaikka syvemmällä sitä olisikin. Happamien sulfaattimaiden osalta jatkovalmistelussa on perehdytty Geologisen tutkimuskeskuksen aineistoa ja sen käyttöä koskeviin tietoihin. 6 §:n edellytysharkinnassa otettaisiin huomioon kipsin levityksen rajoitukset (2 mom). Käytössä olevaa talousvesikaivoa suojattaisiin säätämällä vähimmäisetäisyydestä, jota lähempänä kipsikäsittelyä ei saa tehdä. Näitä 1 ja 2 momentin seikkoja kuvataan pykälän perusteluissa esimerkein.

Tuen myöntämisen rajoitussäännökset on tarkistettu ja perusteluja korjattu (7 §). Tuen laskentaperuste on yhdenmukaistettu ehdotetun lakiin lisättävän 6 g §:n kanssa arvonlisäveron osalta.

Perustelumuistion yleisperusteluja on täydennetty laajasti mm lisäämällä kuvausta EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen sääntelystä ja keskeisestä kansallisesta lainsäädännöstä. Pykälien yksityiskohtaisia perusteluja on korjattu ja täydennetty. Esimerkkejä on lisätty lausuntopalautetta hyödyntäen.

Jatkovalmistelussa on lisäksi oltu yhteydessä maa- ja metsätalousministeriöön muun muassa sen varmistamiseksi, että sääntely täyttää EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimukset. Jatkovalmistelussa on oltu yhteydessä myös Varsinais-Suomen ELY-keskukseen ja [täydentyy] …..

1.6 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan x.7.2020 ja olemaan voimassa 15.9.2025 saakka.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. *Soveltamisala ja tavoite.* Pykälä sisältäisi soveltamisalasäännöksen ja tavoitesäännöksen.

Ehdotetun 1 momentin perusteella asetusta sovellettaisiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain [1 a lukua, 6a-6l §] täsmentävänä säädöksenä maatalousmaan kipsikäsittelyyn myönnettävään tukeen.

Tuen saajan näkökulmasta tuki koostuu kipsistä ja siihen liittyvästä palvelusta. Tuen saaja ei maksa saamastaan palvelusta vastiketta. Arvonlisäverolain 1 §:n mukaan arvonlisäveroa maksetaan valtiolle tavaran tai palvelun myynnistä liiketoiminnan muodossa. Arvonlisäverolain 2 §:n mukaan verovelvollinen myynnistä on lähtökohtaisesti tavaran tai palvelun myyjä. Kipsin ja siihen liittyvän palvelun kustannuksista vastaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus joka huolehtii, että myönteisen tukipäätöksen saaneet saavat päätöksen mukaisen tuen (kipsin ja palvelut).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen tavoitteesta. Tavoitteena olisi vähentää maataloudesta johtuvaa vesistöjen fosforikuormitusta kipsikäsittelyllä. Kipsikäsittely parantaa maatalousmaan rakennetta ja tehostaa siten osaltaan fosforin sitoutumista maahan. Kipsikäsittelyn määritelmä sisältyisi ehdotettuun 3 §:ään.

2 §. *Euroopan unionin lainsäädännön soveltaminen.* Pykälässä säädettäisiin EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisesta maatalousmaan kipsikäsittelynä myönnettävään tukeen.

Myönnettäessä tämän asetuksen nojalla tukea sovelletaan tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 (EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetus) I ja II lukua sekä 14 artiklaa.

Keskeisiä ovat EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan d) alakohta, 6 kohdan e) alakohta sekä 14 kohdan ensimmäinen kohta.

Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 14 artiklan 1. kohdan mukaan maatiloilla maatalouden alkutuotantoon liittyviin, aineelliseen tai aineettomaan omaisuuteen tehtäviin investointeihin tarkoitettu tuki on perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti sisämarkkinoille soveltuvaa ja vapautettu perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta, jos se täyttää tämän artiklan 2–14 kohdassa ja I luvussa säädetyt edellytykset.

Asetuksen 14 artiklan kohdassa 3 luetellaan ne vaatimukset, joihin investoinnilla on pyrittävä. Kohdan 3 alakohta d) soveltuu ehdotettuun tukeen. Sen mukaan maatalouden ympäristö- ja ilmastotavoitteiden toteuttaminen, mukaan lukien lajien ja luontotyyppien monimuotoisuuden suojelun taso sekä Natura 2000 -alueen tai jäsenvaltioiden kansallisissa tai alueellisissa maaseudun kehittämisohjelmissa määriteltävien muiden luonnonarvoltaan merkittävien alueiden yleishyödyllisen arvon parantaminen, kunhan investoinnit ovat ei-tuotannollisia.

Osa maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimuksista sisältyy laintasoisiin säännöksiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa. Näitä keskeisiä vaatimuksia sisältyy vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 6 c, 6 e,6 g, 6 j §:ään ja tämän ehdotetun asetuksen ehdotettuihin pykäliin 2, 5, 7-10.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän kolmesta asetuksen soveltamisen kannalta keskeisestä käsitteestä, joita ovat maatalousmaa, kipsi ja kipsikäsittely.

Pykälän 1 kohdassa määriteltäisiin asetuksessa sovellettava maatalousmaan käsite. Käsite on keskeinen, koska kipsiä voitaisiin levittää vain tämän käsitteen mukaiseen kohteeseen. Maatalousmaalla tarkoitettaisiin kasvien tuotantoa varten viljeltyä maata ja viljelyyn käytettävissä olevaa kesantoa, peltoa, pysyvien nurmien ja pysyvien laidunten tai pysyvien viljelykasvien alaa.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin kipsin käsite. Tässä asetuksessa kipsillä tarkoitettaisiin kalsiumsulfaattia, joka sisältäisi kaksi kidevettä ($CaSO4 \cdot 2H2O$). Lisäksi edellytyksenä olisi, että kipsin tyyppinimi kuuluu joko kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon tai EY-lannoitteiden osalta lannoiteasetuksen liitteenä julkaistavaan Euroopan yhteisön (EY) lannoitetyyppien luetteloon tai on saatettu markkinoille Suomessa asetuksen (EU) 2019/515 perusteella (vastavuoroinen tunnustaminen).

Lannoitevalmistelain 539/2006 mukaan, vain sellaisia lannoitevalmisteita, joiden tyyppinimi kuuluu joko kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon tai EY-lannoitteiden osalta lannoiteasetuksen liitteenä julkaistavaan Euroopan unionin (EU) lannoitetyyppien luetteloon, saa tuoda maahan, saattaa markkinoille tai valmistaa markkinoille saattamista varten. Ruokavirasto ylläpitää lannoitevalmisteiden

kansallista tyyppinimiluetteloa. Lannoitevalmisteen uuden tyyppinimen sisällyttämistä kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon tai EU:n lannoitetyyppien luetteloon haetaan Ruokavirastolta, joka päättää tyyppinimen hyväksymisestä kansalliseen tyyppinimiluetteloon. Kansallisessa lannoitevalmisteiden tyyppinimiluettelossa on tyyppinimiryhmäkohtaiset tiedot ja tyyppinimikohtaiset tiedot vaadittavista valmistusmenetelmistä, keskeisistä raaka-aineista, ravinteista ja niiden ilmoitustavasta, ravinteiden muodosta ja liukoisuudesta sekä kasvien kasvua ja rakennetta parantavista tai kasvuolosuhteita edistävistä ominaisuuksista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 24/11 säädetään lannoitevalmisteiden tyyppinimiryhmistä ja tyyppinimiryhmäkohtaisista vaatimuksista.

Pykälän 3 kohta sisältäisi kipsikäsittelyn määritelmän. Kipsikäsittelyllä tarkoitettaisiin toimia, joihin voi kuulua kipsin hankinta, kuljetus, varastointi ja kipsin levittäminen sekä muokkaaminen maatalousmaahan sekä muut vastaavat tukemisessa tarvittavat toimet. Palvelu voi myös sisältää vain osan näistä toimista. Tuen sisältö käy ilmi tukea koskevasta kuulutuksesta tai tuen hakuohjeista.

4 §. *Maatalousmaan kipsikäsittely.* Pykälä sisältäisi maatalousmaan kipsikäsittelyä koskevan säännöksen. Tuki olisi maatalousmaan kipsikäsittely. Pykälän sisällön kannalta keskeinen olisi ehdotettu 3 §, jossa määriteltäisiin maatalousmaan, kipsin ja kipsikäsittelyn käsitteet. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 14 artiklan kohdan 6 mukaan tukea voisi saada e) alakohdan mukaan edellä 3 kohdan d alakohdassa tarkoitettuihin tavoitteisiin liittyvistä ei-tuotannollisista investoinneista aiheutuviin menoihin.

Kuten edellä lainsäädäntö-kohdassa ja ehdotetun 1 §:n perusteluissa on todettu, tuki olisi siis tässä tapauksessa sekä kipsiä että siihen liittyvää palvelua (mm. kipsin kuljetus ja levitys). ELY-keskus ei peri tuen saajilta vastiketta toimitetusta kipsistä, jolloin kyse ei ole tavaran myynnistä arvonlisäverotuksen näkökulmasta. Esitetyssä tilanteessa tuen saajalle ei siis synny maksettavaa tai tilitettävää arvonlisäveroa. x

5 §. *Tukihakemuksen sisältövaatimukset.* Pykälä sisältäisi 2 momenttia. Pykälän 1 momentti maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 6 artiklan tuen kannustavan vaikutuksen edellyttämää sääntelyä kohdissa 1-4. Pykälä sisältäisi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 6 e §:n 2 momenttia tarkentavat säännökset tukihakemuksen sisällöstä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tukihakemuksen olisi sisällettävä tiedot hakijasta, joita olisivat hakijan nimi ja yrityksen osalta sen koko. Yrityksen koolla tarkoitettaisiin yrityksen palveluksessa olevaa henkilöstön määrää ja liikevaihtoa. Käytännön yksinkertaistamiseksi tämä ilmaistaan tukihakemuksessa rastittamalla asianomainen kohta, jotta voidaan varmistua hakijan täyttävän EU:n ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimukset.

EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen (liite 1, artikla 1) mukaan sitä sovelletaan mikroyrityksille ja pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yritykset) osoitettavaan tukeen. Mainitun ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä 1 määritellään yritysten määrittelyssä käytettävät henkilöstömäärät ja rahamääräiset kynnysarvot sekä niitä koskevat laskennassa huomioon otettavat tiedot (artiklat 2-6). Asetusta ei näin ollen sovelleta, jos yrityksessä on henkilöstöä 250 henkilöä tai enemmän ja joiden vuosiliikevaihto on yli 50 miljoonaa tai taseen loppusumma yli 43 miljoonaa euroa. Tästä syystä on tukihakemuksessa ilmaistava tieto näistä seikoista, jolloin tukiviranomainen voi varmistua hakijan täyttävän EU:n ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimukset.

Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan hakemuksessa tulisi myös ilmoittaa hankkeen tai toiminnan alkamis- ja päättymispäivä sekä hankkeen tai toiminnan toteutuspaikka. Tukijärjestelmässä ELY-keskus hankkii tuen ja järjestää sen tuen saajalle. Näin ollen maatalousmaan kipsikäsittelyn järjestää ELY-keskus,

jolloin alkamis- ja päättymispäivä voitaisiin hakemuksessa ilmoittaa väljästi. Maatalousmaan kipsikäsittelyn ajankohta on riippuvainen muun muassa sääolosuhteista.

Toteutuspaikkaa koskeva vaatimus tulee täytettyä ilmoittamalla hakemuksessa ne peltolohkot, joille tukea haetaan.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan perusteella myös muun julkisen rahoituksen muoto ja määrä tulisi ilmoittaa. Tämä olisi perusteltua sen vuoksi, että samaan toimenpiteeseen ei tuke voida myöntää, johon on jo saatu julkista rahoitusta. Julkisella rahoituksella tarkoitettaisiin avustusta, lainaa, takausta, takaisinmaksettava ennakkoa tai muuta rahoitusta kuten EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 6 artiklan 2 kohdan e alakohdassa mainitaan.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan hakemuksen tulisi sisältää myös muut olennaiset kipsikäsittelyyn toteuttamiseen liittyvät seikat. Käytännössä tukihakemuksessa tarvittavia tietoja ovat muun muassa kiinteistötunnus ja peltolohkon tunnus, jotka rinnastuvat toiminnan toteutuspaikkaan.

Pykälän 2 momentin perusteella, jos tukea haetaan vuokramaalle, hakemuksen olisi sisällettävä myös tieto siitä, ettei maanvuokrasopimus estä kipsikäsittelyä. Maanvuokralain (258/1966) mukainen maanvuokra perustuu yksityisoikeudelliseen sopimukseen. Tuen hakija vastaa siitä, että on ilmoittanut oikeat tiedot ja että tuen hakijalla on oikeus hakea kipsikäsittelyä kyseessä oleville pelloille ja että kipsikäsittely on sallittu toimenpide. Tieto voitaisiin esittää esimerkiksi hakulomakkeella tarkoituksenmukaisessa muodossa.

6 §. *Tuen myöntämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen edellytyksistä 1 momentissa ja tuen myöntämisen edellytysharkinnassa huomioon otettavista seikoista, jotka rajoittaisivat kipsin levitystä.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että maatalousmaata käytetään yksivuotisten tai monivuotisten kasvien viljelyyn, ja se soveltuu ominaisuuksiltaan ja sijainniltaan kipsin levitykseen. Yksivuotisten tai monivuotisten kasvien viljelyä koskevan edellytyksen täyttyminen osoittaa, että aluetta käytetään viljelytoimintaan. Lähtökohtana on, että maatalousmaa soveltuu kipsin käsittelyyn.

On kuitenkin tilanteita, jolloin maatalousmaan sopivuutta tulee arvioida harkittaessa tuen myöntämistä.

Esimerkiksi järvissä veden sulfaattipitoisuuden kasvu voi aiheuttaa riskin veden rehevöitymisestä. Sulfaatin aiheuttamalle rehevöitymiselle ovat alttiimpia runsasravinteiset järvet, joissa vesi viipyy pitkään. Toistaiseksi ei ole tietoa siitä, minkä suuruinen sulfaattipitoisuuden nousu lisää rehevöitymisriskiä erityyppisissä järvissä. Tämän vuoksi kipsikäsittelyjä tulee toteuttaa sellaisilla valuma-alueilla, joilta vedet virtaavat jokien kautta suoraan mereen tai joilla esiintyy vain vesipuitedirektiivin mukaisen tyypin ”hyvin lyhytviipymäiset järvet” mukaisia järviä, joiden viipymä on alle kymmenen vuorokautta.

Esimerkiksi arvioitaessa alueen ominaisuuksia ja sijaintia otetaan huomioon myös happamat sulfaattimaat. Geologisen tutkimuskeskuksen luokituksen mukaisille happamille sulfaattimaille voi levittää kipsiä vesiensuojelutarkoituksessa, sillä viljelykäytössä oleva pintamaa ei ole varsinaista hapanta sulfaattimaata.

Maatalousmaan kipsikäsittely happamilla sulfaattimailla ei ole haitallista, mutta tulokset voivat jäädä heikommiksi kuin muilla alueilla. Tuloksilla voi kuitenkin olla merkitystä kokonaisuuden kannalta, kun otetaan huomioon kipsikäsittelyn tavoitteet ja kipsikäsittelyn kohdentuminen pintamaahan. Jokivarsien alueilla

maatalousmaa pellot on tärkeää saada mukaan kipsikäsittelyyn. Kyseessä saattavat olla esimerkiksi eroosioherkät jyrkät pellot tai alavilla mailla sijaitsevat tulvaherkät pellot.

Vuosisatojen viljely on muuttanut happamien sulfaattimaan peltojen pintamaan luonnetta vähemmän sulfaattipitoiseksi. Pintamaa (ehkä noin 30-40 cm syvyydelle) on erittäin harvoin hapan, vaikka syvemmällä se sitä olisikin. Tämä johtunee suoraan kalkituksesta ja myös siitä, että pintamaa on tyypillisesti multamaata tai ainakin sen sekaista, eikä siten usein varsinaista hapanta sulfaattimaata. Ja mikäli pinta on ollut sulfaattimaata, on siitä happamuus saattanut jo huuhtoutua tehokkaasti pois. Maaperän hapan sulfidikerros saattaa myös alkaa huomattavasti viljelyssä muokattavaa kerrosta syvemmältä 1-1,5 metrin syvyydestä, mitä Geologisen tutkimuskeskuksen (GTK) paikkatietomallista ei voi tunnistaa. Tällöin kipsin levittäminen pintamaahan toisi tavoitellun vesistönsuojelullisen hyödyn täysimäärisenä. Sulfidin esiintymissyvyyteen ei oteta kantaa GTK:n ennakkotulkintakartassa, vaan esiintymissyvyys on tiedossa ainoastaan kairauspisteissä. Luotettavan jatkuvapintaisen ennustekartan tekeminen sulfidin esiintymissyvyydestä noiden pistetietojen perusteella ei ole mahdollista. Happamien sulfaattimaiden yleiskartoitusaineistoa ei voida käyttää yksityiskohtaiseen tilakohtaiseen tarkasteluun eikä tilakohtaisten toimenpiteiden suunnittelussa. Aineistoa voidaan käyttää osoitetussa mittakaavassa apuvälineenä mm. vesienhoidon suunnittelussa ja maankäytön suunnittelussa sekä kohdentamaan mahdollisia tarkempia tutkimuksia ongelma-alueille.

Pykälän 2 momentti sisältäisi rajauksia, jotka otettaisiin huomioon harkinnassa. Tällä olisi vaikutusta erityisesti tuen määrään ja kipsin levityksen kohdentumiseen. Rajaukset koskisivat kipsin levittämistä.

Ehdotetun 2 momentin perusteella kipsiä ei saa levittää 30—100 metrin levyiselle vyöhykkeelle käytössä olevan talousvesikaivon läheisyyteen. Talousvesikaivolla tarkoitettaisiin kaivoa, joka on talousvesikäytössä. Talousvesikäytöllä tarkoitettaisiin talouden omaa vedenhankintaa varten tehtyä, pohjaveteen ulottuvaa kaivantoa tai porauskuilua, josta saatavaa vettä käytetään kotitalouden, kotieläintalouden tai kasvinviljelyn tarpeisiin.

Talousveden hankintaan käytettävien kaivojen ympärille on jätettävä maaston korkeussuhteista, kaivon rakenteesta ja maalajista riippuen vähintään 30—100 metrin levyinen vyöhyke, johon ei levitetä kipsiä. Etäisyys voisi olla myös pidempi, jos paikalliset olosuhteet niin vaatisivat. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi rinteessä sijaitseva kaivo, jonka yläpuolisella alueella olisi peltoa, jonne kipsikäsittely tehdään. Etäisyys talousvesikaivoon määrittyisi tapauskohtaisesti kipsin levityksessä. Tämä käytössä olevan talousvesikaivon ympärille näin muodostuva suoja-alue vastaa eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1250/2014) 10 §:n 9 momenttiin sisältyvää lannan levityksen rajoitusta.

Lisäksi on huomattava, että käytössä olevista talousvesikaivoista ei ole saatavilla tietoja kootusti. Talousvesikaivojen sijainnin määrittämisessä keskeistä on kipsin levityksen toteuttavan yrityksen ja maanomistajan välinen yhteydenpito, jotta tuen toteuttava yritys saa tiedon talousvesikaivon sijainnista. Varovaisuusperiaatteen perusteella kipsiä ei voida levittää tällaisten käytössä olevien talousvesikaivojen läheisyyteen. Suomessa on ehdoton pohjavesien pilaamiskielto, jota tulee aina noudattaa. Osalta pohjavesi-alueista on olemassa havaintoja savipatjan paksuudesta, jolloin savipatjan ollessa riittävän paksu, kipsin kulkeutumista pohjavesiin ei pääse tapahtumaan. Alueilla, joista tietoa ei ole, se voidaan myös tuottaa erillisin mittauksin, mikäli pidetään tarkoituksenmukaisena. Tämän vuoksi pohjavesialueiden automaattinen ja kategorinen rajaaminen kipsikäsittelyn ulkopuolelle ei ole perusteltua.

Ehdotetun 2 momentin mukaan kipsiä ei saa levittää Natura 2000 –verkostoon kuuluvalla maatalousmaalle tai pohjavesialueelle. Kipsikäsittelyä ei tässä tukijärjestelmässä voisi kohdistaa Natura 2000 -verkostoon kuuluville peltoalueille. Natura 2000 -verkostoa koskevat erityssäännökset sisältyvät luonnonsuojelulain (1096/1996) lukuun 10 (64—69 §). Luonnonsuojelulain 64 a §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti Natura-alueet ovat käsittelyn ulkopuolella.

Pohjavesialueet perustuvat vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 2 a luvun mukaiseen ELY-keskusten tekemään määrittämiseen ja luokitukseen tai sitä edeltäneeseen hallintokäytäntöön. Pohjavesialueiden määritys- ja luokitustyö on menossa ELY-keskuksissa. Jos peltolohkolla on esimerkiksi 1-luokan pohjavesialuetta, voisi tukea myöntää muulle osalle lohkoa edellytysten täyttyessä. Varovaisuusperiaatteen perusteella pohjavesien suojelun tärkeys huomioon ottaen kipsikäsittelyä ei tässä järjestelmässä voisi siten kohdistaa 1-luokan tai 2-luokan pohjavesialueille. Vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet (1-luokka) ja muuhun vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet (2-luokka) jäisivät siten kipsin levityksen ulkopuolelle.

7 §. *Tuen myöntämisen rajoitukset.* Pykälässä säädettäisiin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimuksista johtuvista rajoituksista. Ne perustuvat sen 1 artiklan 15 kohdan ja 16 kohdan sääntelyyn. Vaikeuksissa olevien yritysten määritelmä sisältyy 2 artiklan 14 kohtaan. Nimenomaiset viittaukset vaaditaan maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimusten täyttämiseksi.

Pykälän 1 momentti sisältäisi maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 16 kohdan mukaisen säännöksen siitä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei saa myöntää tukea sellaiselle vaikeuksissa olevalle yritykselle. Säännös on tarpeen EU:n vaatimusten täyttämiseksi. Pykälässä tarkoitetulla vaikeuksissa olevalla yrityksellä tarkoitetaan maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 14 kohdan määritelmän mukaista yritystä. Ryhmäpoikkeuksen puitteissa tukea ei voida maksaa asetuksessa määritellyille vaikeuksissa oleville yrityksille.

Pykälän 2 momentin perusteella tukea ei saa myöntää eikä myönnettyä tukea antaa, jos tuen hakija ei ole noudattanut eräiden valtion tukea koskevien Euroopan yhteisöjen säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäätöstä. Taustalla on maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan kohdan 5 vaatimus. Kysymys on ns. Deggendorf-ehdosta, ryhmäpoikkeuksen hyödyntäminen edellyttää, että tukijärjestelmästä nimenomaisesti suljetaan pois yksittäisen tuen maksaminen yritykselle, jolle on annettu perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan aiemman komission päätöksen perusteella.

8 §. *Tuen laskentaperuste ja määrä.* Pykälässä säädettäisiin tuen laskentaperusteesta ja määrästä.

Pykälän 1 momentin mukaan kipsikäsittelyn arvo laskettaisiin kipsikäsitellyn maatalousmaan pinta-alan ja kipsin määrän perusteella sekä siihen liittyvien palveluiden arvonlisäverollisesta myyntihinnasta. Lisäksi säädettäisiin siitä, että tuki voisi myös sisältää arvonlisäveron, vaikka tuen saaja ei voi vähentää sitä omassa verotuksessaan.

Tuki-intensiteetti voi maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 14 artiklan kohdan 14 perusteella olla 100 %. Mainittu 14 artiklan kohta 14 kuuluu seuraavasti: ” Kun kyseessä ovat 3 kohdan d alakohdassa tarkoitetut ei-tuotannolliset investoinnit ja 3 kohdan e alakohdassa tarkoitetut tuotantokapasiteetin palauttamiseen tehtävät investoinnit, tuen enimmäisintensiteetti on 100 prosenttia.”

Pykälän 2 momentin perusteella myönteisen tukipäätöksen on sisällettävä tuen euromääräinen enimmäismäärä. Lisäksi tukipäätöksessä tulisi tuen laskemisessa käytettävät luvut ilmaista siten kuin EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 7 artiklan kohdissa 1-4 ja 6 kohdissa säädetään. Mainitun asetuksen 7 artikla koskee tuki-intensiteettiä ja tukikelpoisia kustannuksia.

Artiklan 7 kohdan 1 perusteella kaikki tuki-intensiteetin ja tukikelpoisten kustannusten laskemisessa käytettävät luvut on ilmaistava ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä. Tukikelpoiset kustannukset on osoitettava asiakirjoilla, joiden on oltava selkeitä, eriteltyjä ja ajantasaisia. Artiklan 7 kohdan 2 mukaan arvonlisävero (alv) ei ole tukikelpoista, paitsi jos se kansallisen alv-lainsäädännön mukaan on palautukseen oikeuttamatonta. Kohtien 3-4 perustella, jos tukea myönnetään muussa muodossa kuin avustuksena, tuen määrä on tuen bruttoavustusekvivalentti ja useammassa erässä maksettava tuki on diskontattava tuen myöntämispäivän arvoon. Tukikelpoiset kustannukset on diskontattava tuen myöntämispäivän arvoon. Diskonttauksessa käytettävä korko on tuen myöntämispäivänä sovellettava diskonttokorko. Artiklan 7 kohdan 6 mukaan, jos tuki myönnetään takaisinmaksettavina ennakkoina, jotka niiden bruttoavustusekvivalentin laskemiseen käytettävien hyväksyttyjen menetelmien puuttuessa ilmaistaan prosentteina tukikelpoisista kustannuksista, ja toimenpide edellyttää, että hankkeen onnistuessa, joka on määritelty kohtuullisen ja varovaisen hypoteesin perusteella, ennakko on maksettava takaisin korkoineen, jotka vastaavat vähintään myöntämispäivänä sovellettavaa diskonttokorkoa, III luvussa asetettuja tuen enimmäisintensiteettejä voidaan korottaa 10 prosenttiyksikköä.

9 §. *Kirjanpito*. Pykälässä säädettäisiin tuen saajan velvollisuudesta.

Tuen saajan olisi pidettävä hankkeesta kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa erillisellä kustannuspaikalla tai muulla tavalla siten, että tuen käytön valvonta on vaikeudetta mahdollista. Tuen saajan olisi myös säilytettävä kaikki tuettavan hankkeen toteuttamiseen liittyvät tositteet kirjanpitolain mukaisesti. Säännös perustuu maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimuksiin.

Tuen saaja ei saa rahallista tukea, vaan tälle toimitetaan veloituksetta kipsiä, joka levitetään peltolohkoille urakoitsijan toimesta. Pykälässä tarkoitetaan asiakirja-aineistolla tähän tukeen liittyviä asiakirjoja kuten tukipäätöstä. Mikäli kipsitoimitukseen liittyy muita asiakirjoja, niin nämäkin tositteet tai toimitusasiakirjat kuuluisivat säilytysvelvollisuuden piiriin.

10 §. *Raportointi ja säilytysvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen velvollisuuksista. Velvollisuudet perustuisivat maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen artiklaan 13 (Valvonta). Sen mukaan jäsenvaltioiden on säilytettävä yksityiskohtaista asiakirja-aineistoa, joka sisältää tarvittavat tiedot ja asiakirjatodisteet, joiden perusteella voidaan vahvistaa, että kaikki tässä asetuksessa säädetyt edellytykset täyttyvät. Asiakirja-aineisto on säilytettävä 10 vuoden ajan siitä päivästä alkaen, jolloin tapauskohtainen tuki tai tukijärjestelmän viimeinen tuki myönnettiin. Kyseisen jäsenvaltion on toimitettava komissiolle 20 työpäivän tai pyynnössä asetettavan pidemmän määräajan kuluessa kaikki tiedot ja asiakirjatodisteet, jotka komissio katsoo tarvitsevansa voidakseen valvoa tämän asetuksen soveltamista.

11 §. *Voimaantulo*. Asetus ehdotetaan tulevan voimaan x.x.2020 ja olemaan voimassa 15.9.2025 saakka.

Asetus olisi voimassa määräajan, koska kyse on maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesta valtion tuesta. Näin asetuksen voimassaoloaika olisi sidottu valtiontukien maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisaikaan.